

บทที่ 1

บทนำ

1. ปัญหาหลักที่ต้องการศึกษาและความสำคัญของเรื่อง

งานหัตถกรรมบนพื้นที่สูงส่วนใหญ่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและประสบการณ์ที่ได้รับ การถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งการรวบรวมและศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมด้านสิ่งทอของ ชนเผ่าในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง ระหว่าง พ.ศ. 2550-2554 ของ กลุ่มชน 10 ชนเผ่า คือ ปาเกะญอ ม้ง ละว้า อาข่า เมี่ยน ลาหู่ ดาราอั้ง คะฉิ่น ลีซอ และไทลื้อ พบว่า ไม่มีการรวบรวมองค์ความรู้และภูมิปัญญาด้านหัตถกรรมอย่างเป็นรูปธรรม ส่วนใหญ่แล้วจะหลงเหลือ อยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะ 20 ปีมานี้ สตรีชนเผ่าในพื้นที่โครงการหลวงและ พื้นที่ขยายผลโครงการหลวงได้ใช้เวลากับการเกษตร หรือการออกไปรับจ้างทำงานมากขึ้น จึงได้ละทิ้ง การทำงานหัตถกรรมประเภทสิ่งทอไปมาก ทำให้ความสามารถหรือทักษะในการผลิตงานหัตถกรรม อันเป็นงานที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองลดน้อยลง

อย่างไรก็ตามสินค้าหัตถกรรมที่มีคุณภาพสามารถสร้างรายได้เสริมนอกภาคการเกษตร ได้ค่อนข้างสูง การกระตุ้นให้กลุ่มสตรีชนเผ่าให้เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของงานหัตถกรรมสิ่ง ทอที่แสดงถึงอารยธรรมของชนเผ่าของตนเองเป็นสิ่งจำเป็น นอกจากสามารถอนุรักษ์ภูมิปัญญาและ องค์ความรู้ของชนเผ่าแล้วยังสามารถสร้างรายได้เสริมในครอบครัวอีกทางหนึ่ง โดยนำเอาองค์ความรู้ จากภูมิปัญญาการผลิตงานหัตถกรรมของชนเผ่าแต่ละเผ่าที่ได้ศึกษารวบรวมกลับไปถ่ายทอด ให้กับกลุ่มสตรีและเยาวชนให้รู้จักวิธีการทอผ้าตามกรรมวิธีแบบดั้งเดิมของตนเอง และได้มีการพัฒนา ผู้รู้ในชุมชนให้เป็นผู้ถ่ายทอดสืบต่อไป แม้ว่าในปัจจุบันกลุ่มสตรีในแต่ละชุมชนสามารถผลิตงาน หัตถกรรมสิ่งทอได้ในระดับหนึ่ง และเกิดการตั้งกลุ่มสตรีผู้ผลิตงานหัตถกรรมขึ้นในชุมชนสามารถ ผลิตงานออกมาจำหน่ายได้หลายชุมชน แต่ทั้งนี้คุณภาพของงานยังอยู่ในระดับที่ต้องมีการพัฒนา

งานหัตถกรรมสิ่งทอที่มีคุณค่าและมีคุณภาพเป็นงานที่จะต้องมีการกระบวนการผลิตที่ครบ สมบูรณ์ เริ่มตั้งแต่ วัสดุ สี และกรรมวิธีที่ประณีต การที่จะส่งเสริมให้กลุ่มสตรีชนเผ่าสามารถผลิต งานหัตถกรรมสิ่งทอเพื่อเป็นการจำหน่ายและเพื่อเป็นการเสริมรายได้จากอาชีพหลักในภาคการเกษตร เพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นได้สำเร็จจนสตรีและเยาวชนไม่ออกไปรับจ้างทำงานนอกหมู่บ้านนั้น จำเป็นจะต้องพัฒนางานหัตถกรรมให้มีคุณภาพและคงความเป็นเอกลักษณ์ หรือมีเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง กับวัฒนธรรมดั้งเดิมของชนเผ่า ซึ่งคุณภาพของงานนั้นปัจจุบันสำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรมได้ มีการกำหนดมาตรฐานของงานหัตถกรรมแต่ละชนิดไว้อย่างชัดเจน ที่เรียกว่า **มาตรฐานผลิตภัณฑ์ ชุมชน (มผช.)** การส่งเสริมและพัฒนางานหัตถกรรมของสตรีชนเผ่าจึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาให้ได้

คุณสมบัติอย่างน้อยตามมาตรฐานของอุตสาหกรรม และนอกจากนั้นยังจะต้องมีการพัฒนางานให้ตรงกับความต้องการของตลาด ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญ

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการวิจัยพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์โดยการจัดการห่วงโซ่การผลิตและการตลาดสินค้าหัตถกรรมในพื้นที่สูง เพื่อพัฒนาระบบการจัดการตลอดห่วงโซ่การผลิตและการตลาดของสินค้าหัตถกรรมในพื้นที่โครงการหลวงและพื้นที่โครงการขยายผลโครงการหลวง โดยการปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์หัตถกรรมให้มีมาตรฐาน ได้รับการรับรองมาตรฐาน เพื่อเป็นการสร้างรายได้นอกภาคการเกษตรและสร้างความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของชุมชนในพื้นที่สูง

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษา รวบรวม และสังเคราะห์กลไกการขับเคลื่อนสินค้าหัตถกรรมพื้นที่สูงตลอดห่วงโซ่การผลิตและการตลาด

2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบ มาตรฐาน และเรื่องราว (story) ของสินค้าหัตถกรรมพื้นที่สูง

2.3 เพื่อทดสอบตลาดสินค้าหัตถกรรมที่มีศักยภาพตามกลไกการขับเคลื่อนสินค้าหัตถกรรมพื้นที่สูง

3. ผลงานที่เป็นรูปธรรมที่คาดว่าจะได้รับเมื่อดำเนินการเสร็จสิ้น และตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

3.1 กลุ่มหัตถกรรมมีความรู้ความสามารถในการผลิตสินค้าหัตถกรรมที่มีรูปแบบมาตรฐาน และเรื่องราว (Story) 3 กลุ่ม

3.2 ระบบการจัดการและกลไกการขับเคลื่อนตลอดห่วงโซ่การผลิตและการตลาดผลิตภัณฑ์สินค้าหัตถกรรมพื้นที่สูง 1 ระบบ

3.3 มีผลิตภัณฑ์สินค้าหัตถกรรมพื้นที่สูงที่มีรูปแบบ และเรื่องราว (Story) ตรงตามความต้องการของตลาด และได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน 3 ผลิตภัณฑ์

3.4 มีสินค้าหัตถกรรมที่ได้มาตรฐาน และมีการผลิตและจำหน่ายอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อย 1 ผลิตภัณฑ์

4. ประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนบนพื้นที่สูง และผลดีต่อชุมชนบนพื้นราบ

4.1 ด้านเศรษฐกิจ

ชนเผ่า ปาเกะญอ ดาราอั้ง และ ม้ง ในพื้นที่โครงการหลวงและโครงการขยายผลโครงการหลวง มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมต่างๆ

4.2 ด้านสังคม

เกิดการอนุรักษ์ สืบทอด พื้นฟู และพัฒนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และ เกิดความภาคภูมิใจในองค์ความรู้และภูมิปัญญาด้านงานหัตถกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชน ปาเกะญอ ดาราอั้ง และ ม้ง

4.3 ด้านสิ่งแวดล้อม

ชนเผ่าต่างๆ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้ซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรของวัสดุในการผลิตงานหัตถกรรมของชนเผ่า

